

Velké Kafkovo brko jenom skvěle psalo

Ostravská Aréna inscenací znovu potvrdila, že sezóna 2006/7 je její šťastnou tvůrčí úsečkou

Jiří P. Kříž

Kafkovo brko Alana Benneta v režii Pavla Cisoovského je legendou o spisovatelově nedostatečnosti pohlavního údu. Inscenace potvrdila, že sezóna 2006/7 je vrcholem Arény v její historii.

U literárního pavědce, pojišťovák Sydneye (Marek Cisoovský) a jeho slepičky, zdravotní sestry Lindy (Tereza Cisoovská), se z nebeské říše snesou Franz Kafka (Michal Čapka) a jeho přítel Max Brod (Josef Kaluža).

Brod kdysi nesplnil Kafkovo přání spálit jeho rukopisy. Nyní – zase na chvíli na zemi – se marně snaží utajit nenaplnění spisovatelovy vůle zůstat neznámým. Senilní Sydneyho otec (Dana Fialková) chtěl hltať detektivku, a rozčiluje se i před Kafkou, že Proces jí není. Franz zjistí, že vyšel knižně.

Jako policajt zjevuje se i Kafkuv zploditel Hermann K. (René Šmotek). Na potomka prozradí, že má malé brko, nikoli psací, jaké je vy-

vedeno v programu. To je naopak velké, a víme to už všichni.

Nakonec se aktéři sejdou v nebi. Žádný ráj, Kafka totiž zjistí, že bohem není nikdo jiný než jeho otec Hermann. Takže místo nebe zase jen rodinné peklo.

Inscenační celek je velkolepým rozletem souboru, který na sebe už ví, že prochází šťastným obdobím. Co na scéně a v kostýmech Marty Roszkopfové předvádějí Čapka s Kalužou, je jedním slovem koncert. Vybavili postavy hravostí, vtípností.

Čapka si stříhl originální židovství, osobní zakomplexovanost, neduživost, Kaluža jako Brod sebejistě světoběžnictví vědomé si velkého činu, že zkrátka Kafkovy knihy nespálil.

Z vtípných replik, kterými Aréna s Kafkovým brkem hýří, jsem si zapsal jednu aktuální: V mládí děláme všechno pro to, abychom se do nějakého ústavu dostali, ve stáří zase, abychom do žádného nemuseli.

Zleva Michal Čapka (Franz Kafka), Josef Kaluža (Max Brod).

Práva, 8.3.2007, 12.

Foto PRAVO - Jiří P. Kříž

Jorge Herrera Fuentealba: Bez názvu (akční malba), akryl na papíře, 50 x 310 cm (detail), nedatováno. Z výstavy skupiny Stir up a hostů v nové Galerii Čertův ocas v Mohelském mlýně. Foto Jan Dočekal

PATRIK HRONEK

O brku, kterým píšeme jiné dějiny

Ostravská Komorní scéna Aréna vstoupila do nové sezony, nazvané Rok Racka, lehčí satirickou hrou Alana Bennetta *Kafkovo brko*. V ní se Franz Kafka zjevuje uprostřed současné anglické středostavovské rodiny. Amatéřskému kufkovskému badateli se tak naskytne možnost přímo netušené.

V centru příběhu hry Alana Benneta *Kafkovo brko*, inscenované ostravskou Komorní scénou Aréna, je přátelství spisovatelů, Franze Kafky a Maxe Broda, a především nesplnění Kafkova posledního přání. V něm žádal Broda o spálení veškerých jeho nevydaných rukopisů, což on ku prospěchu čtenářů a k vlastní smůle neudělal. Díky této osudové chybě se ze zavedeného spisovatele stal pouhým duchovním otcem Kafkova odkazu, stěžejním znalcem jeho díla a jeho životopiscem. A když se náhodou se svým dávným přítelem potká v bytě anglické středostavovské rodiny, má problém se k tomu přiznat. Ale proč? Vždyť i ten precitlivělý Kafka touží být slavný a vlastně celou dobu na to přiznání čeká.

Aby toho nebylo málo, z hostitele se vyklubá zapálený amatérský kufkovský badatel, který si naivně namlouvá, že ho s Kafkou spojuje nejen stejné povolání. Jeho manželka je pro změnu bývalá ošetřovatelka, která však o literatuře nemá ponětí. Vše vrcholí, když se na scéně objeví Kafkovi rodiče, aby si se synem vyřídili to, v jakém světle je líčil. Otec z toho vychází jako naprostý tyran a chybou matky bylo, že stála vždy na jeho straně. V této chvíli se již sám Kafka dostává do pověstného kufkovského

světa a vše spěje k odhalení toho, jakou podobu na sebe bere Bůh při posledním soudu.

Už od první scény úsporně, ale funkčně řešený prostor ovládnou oba hlavní představitelé – Michal Čapka (Kafka) a Josef Kaluža (Brod). Druhý jmenovaný svým nevtiravým, přitažlivě civilním pojetím celé inscenaci vévodí. Tím si říká o více výraznějších příležitostech. Michal Čapka totiž v některých momentech sklouzává k opakování své šarže předvedené i v jiných inscenacích Komorní scény Aréna – Gombrowiczově Svatbě nebo Ravenhillových Polaroidech. Jedná se o jeho přerývané kladení otázek, škytavé opakování „ne“ při skákání do řeči, ale především o gesto, které často používá. Pokud by se jeho natažená paže se vztyčeným ukazováčkem mířícím na spoluhráče neobjevovala i jinde, mohlo by odhalení Kafkova traumatu z malého přirození být již od počátku symbolicky naznačováno. Takto se spíše divák musí ptát, zdali se tohoto gesta dočká opět i v další inscenaci.

Slibný potenciál skýtá zpracování anglického středostavovského prostředí. Bohužel zůstal malinko nevyužit. Jako by zde chyběla pověstná anglická suchost a britkost postavy Sydneyho (Marek

Cisovský) a na druhou stranu nadbývala přehrávaná a někdy nesnesitelná afektovanost Terezy Cisovské při ztvárnění Lindy. Anglická lady, i kdyby byla sebehloupější, by měla jistou dávku taktu a rozhodně by se po scéně nepohybovala jako neohrabané slůně. Takto můžeme sledovat plytkou karikaturu hloupé blondýny, na které by si feministky dozajista smlsly. Vinou těchto nedostatků některé repliky nevyznívají vůbec vtipně, i když cítíme, že by měly.

Přizít se na slávě

Sydney, naprosto nicotný tvor, vycítí svou šanci a chce ve spolupráci s Kafkovým otcem změnit dosavadní vnímání autorova rodinného pozadí, a proslavit se. Otec se totiž snaží vytvořit obraz spořádané rodinky a využívá k tomu znalost synovy slabiny – traumatu z malého přirození. Sydneyho naděje jsou však rozmetány ve chvíli, kdy si otec uvědomuje, že by jako naprosto průměrný a obyčejný rodič v dějinách nic neznamenal.

I přes některé výtky se tvůrcům podařilo předložit několik otázek, na které si však každý musí nalézt odpovědi sám. Ať už se jedná o ono dilema vztahující se k zveřejnění nebo o odvahu to otevřeně

ných struktur, druhé dramatické, konstruktivní, s asamblážovými prvky.

Autor je kunsthistorik.

Skupina Stir up a hosté. Galerie Čertův ocas, Mohelský mlýn na řece Jihlavě, od 8. července do 30. listopadu 2006.

přiznat. Hledání odpovědi nás může dovést až do takových krajností, že začneme řešit, na čem by Praha stavěla svůj tajemný obraz, pokud by neměla Kafku. A Broda, že? Jak je důležité upozadit své ego a oddat se vyšším cílům? A nebylo náhodou napsáno daleko více knih sekundární literatury než románů, sbírek povídek a básní dohromady? Je vůbec důležité o autorech číst? Kdo všechno se chce přizít na slávě jména někoho druhého? A jaké pohnutky ho k tomu vedou?

Touto inscenací se podařilo Aréne příjemně vkročit do další sezony, ve které ji čeká přímý souboj s Národním divadlem moravskoslezským o lepší zpracování Čechovova Racka. Především se ale tvůrcům podařilo projasnit jinak odosobněný prostor Komorní scény.

Autor je divadelní publicista a člen Divadla V Soukolí.

Alan Bennet: *Kafkovo brko*. Režie: Pavel Cisovský, dramaturgie: Tomáš Vůjtek, hrají: Michal Čapka, Josef Kaluža, Tereza Cisovská. Premiéra 9. září 2006, Komorní scéna Aréna Ostrava.

Literární noviny, č. 38/18.9.2006, s. 12